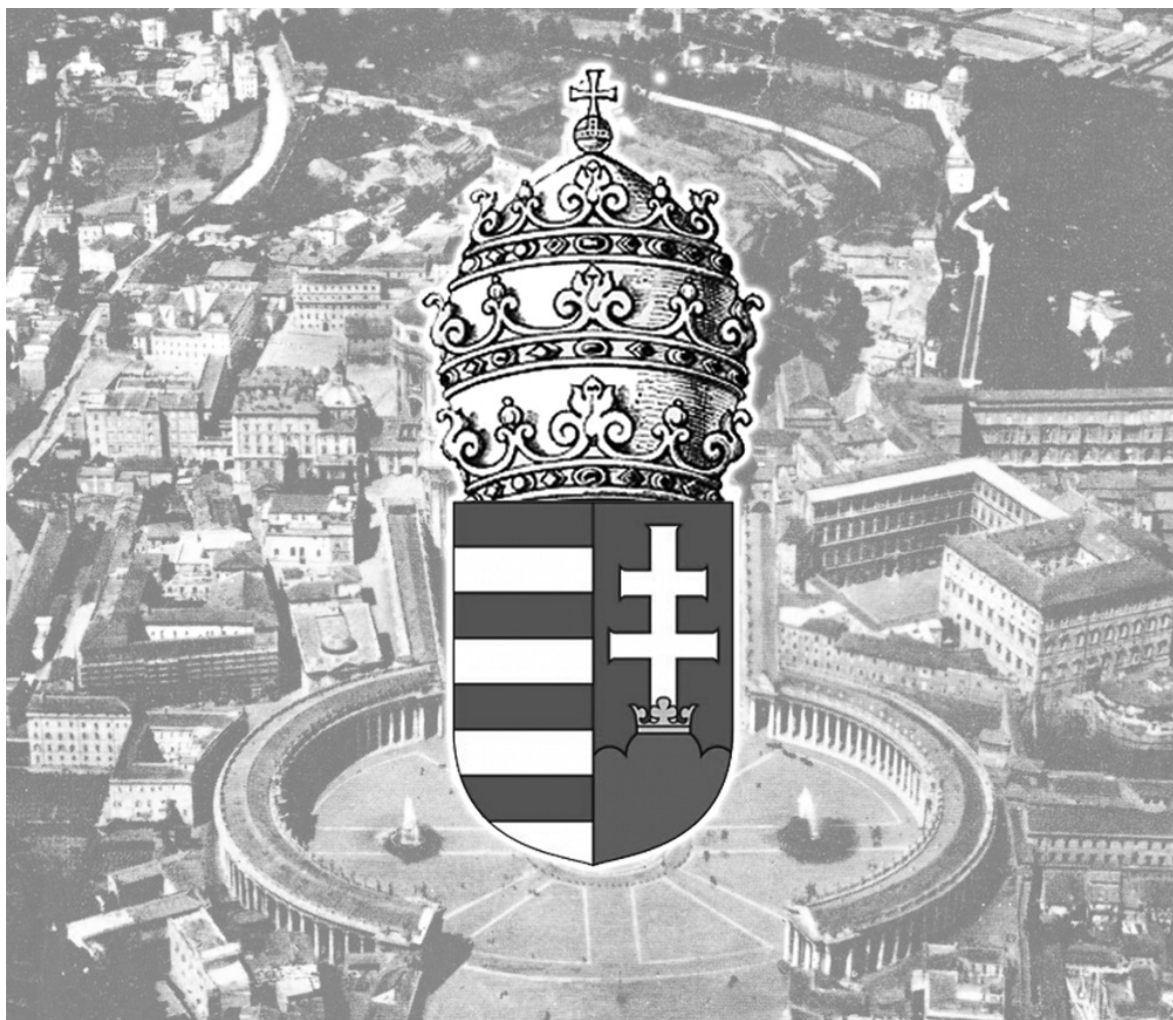

A RÓMAI PÁPÁK ÉS A MAGYAR KIRÁLYOK

GÁBOR MIKLÓS 2014

A római pápák és a magyar királyok

I.u. 750 körül a kazár kagán és az egész vezető réteg áttért a zsidó (monoteista) vallásra. A kaganátus örök harcban állt a még ereje tejében lévő Bizánccal, és a feltörekvő arab kalifátusokkal. A legenda szerint a kagán meghívott egy-egy bölcs embert, hogy javasolják, melyik vallást válassza. Az étlapon három vallás szerepelt: a mohamedán, a görög ortodox és a zsidó. Az uralkodó, érthető külpolitikai okokból, a semleges és teljesen hadsereg nélküli zsidó vallást választotta. (Izrael akkor még nem létezett). A magyar törzsek akkoriban a Kazár Birodalomhoz tartoztak, és legalább is hallottak az egyistenhívő vallások létezéséről, ahová egy negyed évezred múlva ők is csatlakozni fognak.

A monoteista vallást minden meggondolás nélkül, még az ateista tudósok is felsőbbrendűnek tartják. Miért? A vastagon politeista görögök az irodalomban, geometriában, építészetben, logikában máig meg nem haladható eredményeket mutattak fel. A mai filozófia is ugyanazokon a kérdéseken rágódik, mint 2500 évvel ezelőtt: mi van és azt honnan tudjuk? A szintén egy csomó istent imádó rómaiak, azon kívül, hogy utolérhetetlen területű, világméretű birodalmat hoztak létre és évszázadokon keresztül sikeresen adminisztráltak, más szférákban is, például a jog területén máig felhasználható törvényeket alkottak.

Akkor miért ez a nagy hajbókolás a monoteizmus előtt? Mindhárom egyistenhívő vallás az emberek hétköznapi életében rengeteg szabály betartását írja elő, és mivel a szabályok jó része ellenkezik az emberi természettel, a szabályokat áthágják és ez lelkiismeret furdalást, állandó szorongást idéz elő. Ha egy görögre az egyik isten megharagudott, akkor egy másik isten, valószínűleg az, amelyik az előbbi isten-rokonával haragban volt, elfogadta a szerencsétlen halandó áldozatát. Ergo, a politeista vallások, emberbarátiabbak, és egyáltalán nem kevésbé hatékonyak. (Mindezt a nemrég elhunyt Popper Pétertől hallottam).

Mint láttuk, vallást á la carte is lehet választani. Szent István a római katolikus mellett döntött. Vajon miért választotta a nyugatot kelet helyett, a katolicizmust az ortodoxia helyett, ezzel legalább 1100 évre erősen determinálta hazánk sorsát. Mi történt gyermekkorában, az államalapítás és a katolikus hit felvétele közötti időben Rómában? Teljes volt ott a zűrzavar. Ebben az időben a Német Nemzet Római Szent Birodalmában a szász dinasztia uralkodott, császári címmel felruházva. Az egymást követő Ottók, egymásután ültették a pápai trónra jelöltjeiket, akiket a helybeli nagyurak egymásután leváltottak, és vagy lefejeztek, vagy, jobb esetben száműztek, és

számárhátra kötözve kiűzték a városból. Ilyenkor az aktuális Ottó csapataival ismét bevonult Rómába, és az új jelöltjét ültette a szent székbe. Ez István fiatalkorában legalább tízszer megtörtént.

Vajk megkeresztelése
Benczúr Gyula festménye
Vajkot (Szent István) teenager korában keresztelték meg

Bizánc viszont fénykorát élte az uralkodó Macedón dinasztia idején. 963 és 1024 között csak két császár uralkodott, ami stabilitásra utal. Bizáncban római hagyomány szerint cezáropapista rendszer volt, azaz a császár volt az egyház feje is, mint ahogy a Római Birodalomban sem volt (egyáltalán nem létezett a mai értelemben) egyház. A világi és egyházi hatalom külön létezése, és gyakran öldöklő harca, sokak szerint, annak ellenére, hogy nagy energia-pocséklással járt, sokban hozzájárult ahhoz, hogy a katolikus Nyugat maga mögött hagyta az ortodox Keletet.

A magyarok háborús vereséget a bizánciakkal szemben, csak István nagyapjának, Taksonynak uralkodása alatt szenvedtek, 970-ben, tehát István születése előtt. Ekkor a magyarok orosz és besenyő szövetségben harcoltak. A győzelem után Bizánc bekebelezte Bulgáriát. Amiből kiderült, hogy Bizánc veszedelmes ellenség. Amikor I. Ottó Quedlingburgban birodalmi gyűlést hirdetett és minden környező fejedelem megjelent tiszteletét tenni, Géza tüntetőleg távolmaradt, és csak 12 fős küldöttséggel képviseltette magát. Ezt a

krónikaírók azzal magyarázták, hogy Géza még a látszatát is el akarta kerülni annak, hogy ő német császár hűbérese. (Quedlingburg gyönyörű város. Sértetlenül áll a román kori székesegyház is, ahol a birodalmi gyűlést tartották. A várost elkerülte az iparosodás, mert későn kapott vasutat. Gyárak híján a II. Világháborúban a szövetséges pilóták nem találtak fogukra való célpontot, és békén hagyták. A városka láttán egy kollégám megjegyezte, hogy a németeknek be kellene tiltaniuk ötszáz évnél fiatalabb, és ötezer lakosnál nagyobb városok építését). Géza, ugyan háborúzott a bajorokkal, de ebből nem lett tartós harag, hisz Géza feleségül szerezte fiának, Istvánnak a bajor királykisasszonyt, Gizellát. Külpolitikai szempontból tehát látszólag Bizáncnak áll a zászló.

Családi alapon a vallási kérdés döntetlenre állt. Géza nagyfejedelem engedte magát megkeresztelni római katolikusnak, de lightosan volt vallásos, nem kényszerítette alattvalóit elhagyni őseik hitét. A krónikák szerint azt mondta, elég gazdag ahhoz, hogy több istennek hódolhasson. Épített templomokat, és maga is a fehérvéri templomban akart temetkezni. István anyai nagyapja és anyja Sarolt is az ortodox vallást követte. Géza rájött arra, két katasztrofális vereség után (933 és 955), hogy a sztyeppei harcmodor nem alkalmas a nyugati páncélos lovagok ellen és betiltotta a kalandozásokat. A zsákmányszerző hadjáratok eufemikus „kalandozás” elnevezése a XIX. század történészeinek hazafias leleménye.

Géza Veszprémet nejének adományozta, aki ott templomot építtetett a nyelvészek nagy örömeire, mert a görög nyelvű alapítólevél fennmaradt, benne több magyar szórványszóval. Mindezek alapján érthetetlen, hogy Szent István, mért pont attól a Rómában akkoriban a szokásos, röpke 2-3 évig uralkodó pápától és ráadásul az aktuális császár nevelőjétől, II. Szilveszter pápától kért és kapott koronát.

A korona kiutalását megelőzően István a pannonhalmi apátot küldte Rómába, az akkor ott tartózkodó német császárhoz. István, aki ősi pogány néven, Vajknak született, és csak kb. 994-ben nyerte el a keresztségben az István nevet, amikor már felserdült fiatalember volt. Ilyennek tudta Benczúr Gyula is, mert Istvánt ilyen korúnak ábrázolta „Vajk megkeresztelése” című képén. Amikor a kis Vajk megszületett, apja már Jézus hitén volt, de fiacskája megkeresztelését nem hamarkodta el, nehogy a többi, általa tisztelt isten nehezteljen rá.

István, amikor megkoronázták, országát Szent Péternek (és nem, mint az hiszik, Máriának) ajánlotta fel. Erre Rómában Krisztus apostolává nevezték ki. Azóta is minden magyar király számtalan címe mellé még az apostoli jelzőt is hozzácsatolta. Erre a felajánlásra alapozták a pápák azt a követelésüket, hogy Magyarország tekintse magát Róma hűbéresének. Maga a korona látható a koronázási paláston, amit miseruhának szánva, Gizella királynő és udvarhölgyei hímeztek, valószínűleg udvari pletykákról csacsogva. István valódi koronája Rómába került és ott nyoma veszett.

A koronát sokáig azzal azonosították, amit maga a nagy király viselt. Pedig a vak is láthatta, ha tudott görögül olvasni, hogy a Szent koronát egy István halála után uralkodó bizánci császár küldte az akkori magyar királynak. A koronához, az igazához, számos legenda, és fontos politikai tanok fűződnek. Napjainkban – 2014-et írunk –, a korona ázsiója megint növekedni látszik. A szerencsétlen aranytárgy már annyi viszontagságon ment keresztül, többször elrabolták, el is ásták, hogy ez a kis utazás a múzeumból az Országházba meg se kottyán neki.

Történetünk a pápák és a magyar királyok kapcsolatáról szól, tehát kézenfekvő hogy a sztorit a magyar királyok sorrendje szerint meséljük el. Lehetne a római pápák szerint is haladni, de történetünk kezdő dátuma, 1000 óta 89 pápa uralkodott, sokukról nemhogy a szerző, de maga dr. Google se tud semmit. Magyar királyból viszont sokkal kevesebb, szám szerint 37 volt.

Szent István uralkodása idején 1000 és 1038 között szintén rengeteg, szám szerint 9 pápa ült Péter apostol erősen megviselt trónján.

Még István születése körüli időkben koronázták császárrá a szász dinasztiaalapítót, I. Ottót, és ezután, ettől nem függetlenül, sok német származású pápa következett. A császárok igyekeztek a trónon megtartani védenekiket, nem mindig sikerrel. Volt, amikor az itáliai urak győztek, akik utálták a német kreatúrákat.

II. János Pálig, 1991-ig az egyetlen pápa, aki Magyarországon előfordult IX. Leó volt, akit I. Endre (1046-1060) hívott be, hogy elsimítsa egy, a német császár és közte kialakult fegyveres konfliktust. Végül Endre győzött, és így a pápára már nem is volt szükség. IX. Leó megsértődött és duzzogva elvonult.

A világi és egyházi hatalmasságok között a legnagyobb összecsapás az un. investitúra harc volt, amely harc csúcspontja 1075 és 1122 közé esett. Gyökere még a 800-as évekre, nyúlt vissza, amikor a római pápa, pillanatnyi érdekből vezérelve, a jövő bonyodalmaira nem gondolva, császárrá koronázta Nagy Károlyt. Ezután hatalmát Nagy Károly magától az örökkévalótól származtatta és magáénak tartotta az investitúra, vagyis a püspökök kinevezésének jogát. Láttuk, hogy a császárok nemcsak a püspökök, hanem a pápák trónra ültetésébe is beleszóltak. A pápa viszont magát tartotta univerzális, az uralkodók fölött álló hatalomnak és ennek megfelelően ragaszkodott a püspökök beiktatásának jogához is. A harc legélesebb évtizedei 1075 és 1122 közé estek, és természetesen hatottak az akkor uralkodó magyar királyok politikájára. A küzdelem először a pápa sikereit hozta és a császár vezeklő csuhában, (amelyet persze kabátja fölé húzott), volt kénytelen a hóban, Kanossza vára előtt térdepelve könyörögni VII. Gergely

pápának. A Kanossza- járás kifejezés általánosan ismert, de az nem, hogy az első asszót a császár nyerte meg, és Gergely pápa számkivetésben halt meg. A küzdelem a wormszi egyezményvel zárult. Ebben az egyezményben a küzdő felek megosztották püspökök kinevezési jogán, de az egyházi birtokok felett, azaz a püspöki birtokok felett is, a császár gyakorolta a hűbéri jogokat. Úgy tűnik, hogy a harc inkább a presztizsért, a politikai befolyás lehetőségéért, és nem pedig anyagi javakért folyt.

Az ekkor uralkodó magyar királyok, Szent László és unokaöccse, Könyves Kálmán, valamint ez utóbbi fia II. István természetesen figyelték a fejleményeket és pillanatnyi érdekeiknek megfelelően reagáltak.

I. László király eleinte a pápa mellé állt, mert a trónjára törő ellenkirály, Salamon a német császár fegyveres támogatását élvezte. A király azonban nem vetette alá magát a pápa által követelt utasításoknak. Az általa meghódított Horvátországban püspökséget alapított Zágrábban. László ellenezte VII. Gergely pápa reformjait is. Különben is a konstantinápolyi császár fiához adta egyetlen gyermekét Piroskát. Már túl vagyunk a nagy egyházszakadáson (1054). Ez is egy rossz pont volt László számláján. Amikor Róma rosszalotta viselkedését, átpártolt a császárhoz. Utóda a trónon, Könyves Kálmán, akit szülei papnak, nem királynak szánták, lemondott az investitúra jogáról, de nem járult hozzá, hogy püspökei hűbéri esküt tegyenek a pápának. Kálmán az egyetlen Árpádházi király volt, aki tudott írni-olvasni. Elő is írta főpapjainak, hogy egymás között is latinul beszéljenek, hogy tréningben maradjanak. Látjuk, hogy a magyar királyok féltékenyen óvták államuk függetlenségét.

III. Béla, annak ellenére, hogy anyja orosz, tehát pravoszláv nő volt, és Béla maga is Bizáncban nevelkedett, pápapárti volt Róma és a német császárság közötti ellenségeskedésben. Kisebbik fiának, a későbbi II. Andrásnak lelkére kötötte, hogy vegyen részt a szentföld visszahódításáért indítandó soron következő keresztes hadjáratban.

III. Ince pápa (1198-1216) fel is szólította, hogy ne feledkezzen meg apjának tett ígéretéről. Ezt a pápát tartják az egyháztörténészek VII. Gergely mellett a legkiválóbb egyházfőnek. Elképzelhető, hogy II. János Pál harmadikként melléjük fog csatlakozni. III. Ince alatt történt az az abszurd dolog, hogy a IV. Keresztes hadjárat Konstantinápoly, tehát egy keresztény ország fővárosának elfoglalásába torkollott (1204). Az ideológiai magyarázat az volt, hogy a szentföld visszaszerzésének feltétele a kettészakadt kereszténység egységének helyreállítása. Amikor Imre király, III. Béla idősebb fia trónra került, megtámadta és elfoglalta Szerbiát, egy szintén keresztény, ugyan ortodox államot, Ince pápa helyeslően bólintott, mert az agressziótól a bogumil (magyarul istennek kedves) eretnekség felszámolását remélte.

Amióta a világ világ, amióta az egyház egyáltalán létezik, mindig is voltak eretnekek. Az első századokban tucatnyi eretnekség jött létre. Ezek

elsősorban intellektuális mozgalmak voltak és a szentháromság valóban nehezen értelmezhető fogalma körül alakultak ki. Vezetői, a hellenisztikus szofisztikált filozófián iskolázott emberek, általában, püspökök voltak. A három személy, az Atya, a Fiú, és a Szentlélek, valóban egységes egy egész, avagy a fiú ember volt, és, vagy az Atyától származott, vagy az Atya csak adoptálta? A szentháromság fogalmát az eretnekek a politeizmusnak vélték és nem akceptálták. Ennek az eretnekségnek a legelterjedtebb formája az arianizmus volt. Ezt a hittételt fogadta el, Franciaországon kívül, a legtöbb ebben az időben létesült barbár királyság. Erről írta Madách, hogy egy „i” miatt égettek meg eretnekeket. (Az „i” betű görögül az azonoslényegű és a hasonlényegű szavak közti különbségre utal.)

A tárgyalt korban, a XII. és XIII. századi eretnekségek, már nem ilyen bonyolult elméleti alapon, hanem a világi nyomorúság, és a klérus hivalkodó gazdagsága ellen lázadtak. Ugyan ezek az eszmék, a kúria által fogcsikorgatva elfogadható formára szelídítve, hozták létre a kolduló rendeket, a ferences és a domonkos rendet. Az egyház keresztes háborút hirdetett a Dél- Franciaországban kialakult eretnekmozgalmak, a katharok, az albigeusok és valdeusok ellen. Az egyház két megoldás között választhatott: vagy megsemmisíti az eretnek mozgalmat, vagy magába integrálja, a régi bölcsesség szerint: ” Ha nem tudod legyőzni, állj az élére” Ebben az időben találták ki az inkvizíciót is, mint az egyház hatalma megvédésének hatásos eszközét. III. Ince pápa jóváhagyólag részt vett a Templomos rend vezetőinek nagy port felvert likvidálásában és hatalmas vagyonuk elkobzásában.

Ezután csak a Johaniták rendje maradt a szentföldi frontvonalban. A Johanitákat a törökök a Földközi tengeren szigetről szigetre üzték, míg Málta szigetén állapotok meg, saját államot alapítottak és felvették a Máltai lovagrend nevet. Ez a szervezet, egyetlenként az ezer éve alapított lovagrendek közül, napjainkban is létezik, és főleg alamizsnáskodással foglalkozik.

Magyarországon, két testvér, az uralkodó Imre, és öccse, András között testvérháború kezdődött. András nem akarta elismerni bátyja megszületett fiának majdani jogát a trónra. III. Ince nem átalott beleszólni a szuverén magyar állam belügyeibe, és békességre intette a két testvért. Amikor a király, Imre meghalt, Ince ahhoz kötötte II. András királyságának elismerését, hiszen élt a gyermekkorú legitim trónörökös, hogy tegyen hűbéri esküt a pápának. Ezt a király megtagadta. II. András rég elhunyt apja kívánságának megfelelően, el is indult Jeruzsálem visszafoglalására, de ő sem járt sikerrel, viszont címei közé felvette a „Jeruzsálem királya” címet. Ezt a címet Ferenc József sok magyar uralkodó büszkén viselte.

IV. Bélát, amikor a tatárok elől menekülőben az osztrák herceg elfogta, a szegény szerencsétlen menekült segítségért folyamodott az aktuális

pápához, de hiába. Amikor az Ausztriában uralkodó Babenberg ház kihalt, nagy harc kezdődött az osztrák tartományért a magyar és a cseh király között. A felek háborújában a pápa békekötést kezdeményezett.

Amikor utóda, szám szerint a negyedik, csúfneve szerint, a Kun László túlradó energiáit a csatákban használta, amelyekben megvédte a Habsburg herceget és a német-római birodalmi trónra segítette, ezzel jelentős hatást gyakorolt Magyarország sorsának jövőbeli alakulására. Az ország zavaros politikai viszonyai miatt a pápa levelet intézett a királyhoz, de zűrös magánéletét nem apprehendálta: a pápa nem akart középkori Stephanus Intimust játszani. Az, hogy energiái másik felét kun szertőire pazarolta, hogy 28 évesen, fiatalon, utód nélkül halt meg, csak azzal járt, hogy az Árpád házat a kihalás szélén sodorta. A honi előkelők viszont előkaparták valahol, egy bécsi börtönből az Árpádok egyik, sokak által törvénytelen származásúnak tartott, külföldön nevelkedett rokonát, (a dinasztiaknak majd minden országban voltak rokonai, Árpádéknak például a ködös Skóciában is), és ezzel tíz évvel meghosszabbították az Árpád-ház uralmát.

1301-ben már véglegesen új uralkodói család után kellett nézni, és elkezdődött vegyesházi királyok kora. Ebből a vegyesházból, több aspiráns közül, a nápolyi Anjouk kerültek ki győztesen. A pápa a Nápolyi Királyság hűbérura volt, és, természetesen, támogatta a nápolyi Károly Róbert trónigényét a két másik aspiráns, az osztrák Ottó, és a cseh Vencellel szemben. Szokatlanul aktívan lépett fel. Egy bíborost is küldtek, hogy meggyőzze a magyar urakat az ő protezséje támogatásáról. Maga elé idézte Vencelt, és eltiltotta a királyi cím viselésétől és egyedül Károly Róbertet fogadta el magyar királynak, és megintette azt a püspököt, aki a másik trónkövetelőt, Ottót megkoronázta. Ebben az aktivitásban az is motiválta, hogy csökkentse a német császár potenciális támogatóinak erejét a magyar trón megnyerésével.

Károly Róbert Carobertonak született és csak a népies etimológia nevezte el Károly Róbertnek, mert a Carobertonak, mint a „Hippolit”-nak, nincs semmi értelme. Hivatalosa, a nehezen visszaszerzett koronával, csak 1308-ban koronázták meg, uralkodását a közjog csak ettől az időponttól számítja legálisnak. Koronáját haláláig, 1342-ig viselte.

A király újra megszerezte ősei által felelőtlenül elajándékozott királyi birtokokat és már 300 vár volt a tulajdonában. Nem csak az oligarchák, hanem a püspökök túlhatalmát is akarta csökkenteni. Az elhunyt főpapok helyére nem nevezett ki újakat, tudta hogy ezt a pápa intenciójára nem is teheti, hanem azt találta ki, hogy a megüresedett püspöki uradalmak „kezelésére” királyi tisztviselőket nevezett ki, a pápa nagy bosszúságára.

Utóda, Nagy Lajos a szokásos turbulenciák nélkül folytatta apja munkáját (1342-1382). Az Anjouk kormányzásának ideje egybeesik a pápák avignoni fogságának elkeresztelt időponttal. Ezt az időt babiloni fogságnak is nevezték, az ó-szövetségben részletesen taglalt esemény után, ami Izrael népének Babilonba történt kitelepítését beszéli el. A pápa azért bújt a francia király védő szárnya alá, mert otthon a német császár és a római nemesség állandóan „finoman szólva” zaklatta. Avignont pedig azért választották székhelyükül, mert egykor a Német császár a tartományt a Nápolyi királynak adományozta, így a pápa ott mintegy saját országában érezhette magát.

A XIV. században, a polgári világ hajnalán vagyunk, és a fejlettebb országokban már nem a földbirtok, hanem elsősorban a pénz jelenti a hatalom alapját. A kor legjelentősebb pápája XXII. János volt (1316-1334). Ravaszsgal választotta meg magát a konklávével: halálos betegnek tette magát, de a bíborosok szavazatainak összeszámlálása után, felpattant kerekesszékéből és még 18 évig pontifikált. Az Itáliai, jelentős méretű Pápai államát, a nápolyi király igazgatása alá helyezte. Itália ekkor volt a legközelebb ahhoz, hogy egységes országgá, Olaszországgá váljon. Ehelyett a pápai állam lezüllött, az ezeréves Szent Péter bazilika teteje beomlott, a Lateráni palotából lóistálló lett.

János ezalatt átszervezte a pápai kúriát, és igyekezett megtölteni a pápai kincstárat. A kúria monarchista szervezete példaként szolgált a most alakuló egyeduralmi rendszerű államoknak. Bevezette a Péter- fillérnek nevezett adót, és ennek beszedését itáliai bankároknak bízta, akik előre kifizették a várható bevételt, saját költségeik és rebachjuk levonása után. A nemfizetőket exkommunikálással sújtotta. Szigorú gazdasági intézkedései előre vetítették a huszita és reformációs mozgalmak megjelenését. Jelentős pápa volt. Nem véletlen, hogy a XX. század egyik kiváló pápája, aki a II. Vatikáni zsinatot összehívta, a soron következő XXIII. számot választotta vezetéknévül. Ezt azért tehette meg, mert az ezzel a rendszámmal uralkodó egyik ellenpápát, az ugyancsak János nevet választót (egy időben három is volt belőlük), nem tekintik legitim egyházfőnek. Az avignoni udvarban XXII. János után virágzott a nepotizmus, a rokonok magas egyházi rangra emelése. (Nepos latinul unokatestvért jelent). A városban meg kellett növelni az örömlányok kerületét, akik a nagyszámú kuriális személyzetet szolgálták ki.

A pápai kúriát teljesen a franciák dominálták. 25 bíboros közül 23 francia volt. A Százéves háború nagyon meggyengítette Franciaországot. Az angolok és a burgundiak nyeresre álltak. A franciák végül Nyugat-Franciaországban találtak egy, a magas klérus vizsgálata által verifikáltan, szűz 17 éves parasztlányt, aki megváltoztatta a háború menetét. Ezek után nemsokára a pápák hazahurcolkodtak Rómába, de hál'istennek hátrahagyták a turisták örömeire hatalmas, sok fényes mulatságot és sok gonosz intrikát látott palotájukat. Egy múzeumként működő palota nem nyújt igazi élményt.

Számomra felejthetetlen volt az a magyar püspöki palota, ahová építésztörténet tanárunk bekönyörgött minket. Azért volt ez a látogatás emlékezetes, mert a palotában a püspöki palota valóban püspöki palotaként funkcionált, püspököstől, apáca gépírókisasszonyostól.

Térjünk haza, Magyarországra, ahol gondok között otthagytuk Nagy Lajost, aki végig pápapárti volt. Otthon hadakozott az oligarchák ellen, és a Balkánon a még mindig viruló bogumil eretnekek és a pogány litvánok ellen. Legtöbb hadjáratot Itáliába, a Nápolyi királyságba vezetett. Az ezekben a harcokban hű társa volt maga a híres-nevezetes Toldi Miklós is. Lajos király nagyra törő álma Itália és Magyarország egyesítése volt. Képzeljük el azt az országot, amely az olasz csizma sarkától a Vereckei hágóig terjed! Első lépésként öccsét, Endrét összeházasított a nápolyi trón várományosával, Johannával. Endrét azonban meggyilkolták Nápolyban, valószínűleg neje tudtával. Lajos hadjáratait öccse halálának meggyilkolása motiválta, de nem tett le a két állam összekapcsolásáról sem. Ebben a pápák nem támogatták, mert maguk is azt tervezték, hogy így, vagy úgy Itáliát a saját égiszük alatt egyesítik.

Az Anjouk hatalma Magyarországon még akkor is folytatódott, amikor a pápák, már visszatértek az örök városba. Lajos halála után lánya, előbb rövid időre, Margit került a trónra, majd férjre, Luxemburgi Zsigmond hosszú, félévszázados uralma következett. Zsigmond német római császár is lett. Valahol olvastam, hogy ő volt az egyetlen magyar király, aki elnyerte ezt a stallumot. Ez a szerző tévedett, hisz a Mohácsi csata után, kevés kivétellel folyamatosan magyar királyok ültek a császári trónon, igaz, Habsburg néven, egészen a birodalom fennállása végéig, a XIX. század elejéig.

Az Anjouk uralkodásának idejéhez nyugodtan hozzákapcsolhatjuk a két nagy Anjou király, és a lovasbalesetben meghalt Mária királynő éveivel, férje uralkodásának idejét, Luxemburgi Zsigmondot is aki sok egyéb címe mellett haláláig viselte a magyar koronát. Így erre az időszakra másfél évszázadot kapunk, (1300-1437). Ezeket az éveket összeköti a Nyugat-Európával fenntartott szoros kapcsolat, ami számtalan kulturális területen jelentkezett, valamint a pápasággal folytatott, zömmel barátságos viszony is.

Amikor a római pápák, még Nagy Lajos király életében, visszaköltöztek az Örök Városba, és hozzáfogtak a lepusztult város helyreállításához, a kúria egyik része Avignonban maradt. A rómaiak követelték, hogy a következő pápa olasz, és lehetőleg római legyen. A pápaválasztó konklávéba a római lakosság egy csoportja fegyveresen betört az ülésterembe, hogy akaratát rákényszerítse a remegő bíborosokra. Végül, ha nem is rómaid, de legalább olasz jelölt megválasztását adta tudtul a felszálló fehér füst.

A franciabarát, Avignonban maradt kúria-rész ezt a választást nem fogadta el és saját pápát választott, és így közel 40 éven keresztül

párhuzamosan két pápa pontifikált, az egyik Rómában, a másik Avignonban. Ez a belső egyházszakadás az alsó szinteken is érvényesült, ahol a káderek kinevezése pápai jogkörbe tartozott és mindkét pápa saját püspököt iktatott be. És így tovább: minden szinten párosával voltak a klérus vezetői. Ez így már nem lehetett törni. Zsigmond, mint német császár, 1414-ben zsinatot kezdeményezett a ma Svájcba tartozó Konstanzban. A zsinaton megjelentek a konstantinápolyi egyház képviselői is, mert közeledni akartak a katolikusok segítség reményében, mert a törökök vésszen közeledtek Konstantinápoly, amúgy bevehetetlennek tartott falaihoz. A kis városban 20.000 bíboros, prelátus és világi előkelőség gyűlt össze, és szórakoztatásukra Európa minden sarkából 700 kéjhölgy próbált, többnyire sikeresen kudschaftot fogni.

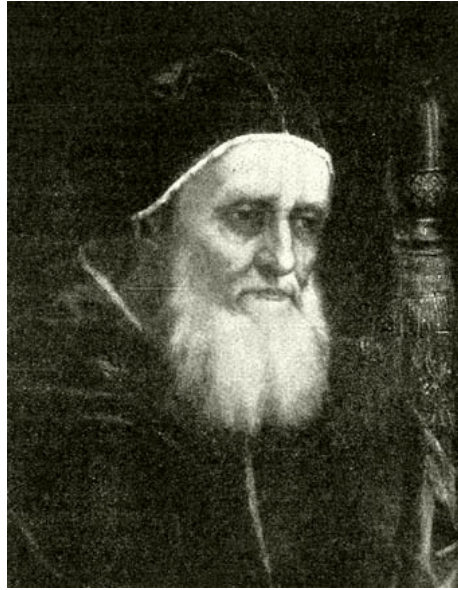
Törhegyig tartó viták után lemondatták az összes regnáló pápát és újat választottak. Mintegy mellékesen tárgyalták az eretnekséggel vádolt prágai pap, Jan Husz ügyét is. Zsigmond, aki mellékállásban cseh király is volt, meg akarta menteni honfitársát. Tudta, hogy tanai nyílt fülekre találnak a cseh népnél, és ha ez a rebellis tan összekapcsolódik az emberek németgyűlöletével, országában nagy balhé lesz. Akaratát az inkvizíció ellenében nem tudta keresztülvinni, és Huszt máglyahalálra ítélték. Az nagy prédikátor halála előtt azt mondta: engem megégethettek, mint huszt (csahül husz libát jelent), de utánam jön a sebezhetelen hattyú.

VII. Gergely (1073-1085)

III. Ince (1198-1216)

II. Gyula (1503-1513)

Jóval előbb – 1396-ban – sikerült utoljára a pápának összehozni egy törökellenes lovagi hadsereget, amely azonban Nikápolynál vereséget szenvedett. A pápa tudta, hogy győzelmet csak egy összeurópai hadsereg arathat, és a német birodalom nem képes egy ilyen összetoborozni. 1444-ben újra indult keresztes háború. A pápa legátust is küldött I Ulászló támogatására. A vállalkozás Várnánál vereséggel végződött. Maga a király is elesett. A legátus is eltűnt. Vagy elesett, vagy menekülőben martalócok gyilkolták meg.

Amikor Konstantinápoly elesett (1453), a török-probléma égetővé vált, és a pápa megint megpróbálkozott egy új keresztes háború meghirdetésével. Ám már nem azokat az évszázadokat írtuk, amikor egy ilyen felhívás fellelkesítette a keresztény világot. Katonai segítség híján Róma egy gyűjtőszavú inkvizítort, Kapisztrán Jánost küldte Hunyadi János segítségére. Hunyadi felmentette a sógora által védett Nándorfehérvárt és falainál nagy csatát nyert. Ezzel egészen Mohácsig, 70 évre távol tartotta a törököket Magyarországtól.

Hunyadi János fia, Mátyás, az igazságos király, jó kapcsolatot ápolt a pápával. A pápa nem nyugodott bele abba, hogy sehogyan se sikerül összeszedni egy keresztes háborúra való csapatot. Az alábbi tervben állapodott meg Mátyással. A király Bosznia felől támad, velencei hajóhad a Peloponnészoszi félsziget felé veszi az irányt, a többi lovas pedig Albánián keresztül csatlakozik a többiekhez. Amikor a pápa a találkozó helyére érkezett, ott csak néhány hajót és egy pár lézengő rittert talált. A pápa bánatába helyben belehalt (1463).

Amikor Mátyás volt apósával, Podjebráddal háborúzott (felesége, a cseh királylány közben meghalt), a pápa Mátyást támogatta, mert Podjebrád a

huszita kelyhes irányzatot követte. Amikor Mátyás, 12 évi özvegyi legényélet után elvette a nápolyi királylányt, a 19 éves Beatrixet, a pápa nem szólt semmit, pedig titkosszolgálatát útján biztosan értesült a kisasszony zűrös előéletéről. Beatrix tudnivaló évekkel azelőtt megfojtotta gavallérját, egy nápolyi playboyt.

Mátyás ideje a reneszánsz pápák ideje, a teljesen szemérmetlen nepotizmus, a hatékony, harmadnapra ható mérgekkel súlyosbított vatikáni intrikák kora volt, amikor a legtöbb pápa páncélos hadvezérként élt és uralkodott. De nem csak ez volt. Ekkor kezdett kialakulni a római városközpont, amelyet annyira szeretünk. Megkezdődött a Szent Péter bazilika építése, a nagy reneszánsz festők a pápa megbízásából alkották a ma is csodált freskóikat. A humanizmus kora volt ez, amikor, a klasszikus nyelvtanok szerint „helytelen”, de remekül használható középkori latin helyett, az igazi, a régi autorok által ránk hagyományozott latint kívánták bevezetni. A holt latin életre galvanizálása helyett, megölték az élő konyhalatint, és az autentikus latint már általában nem akarták megtanulni az egyszerű írástudók sem és, nem utolsó sorban a reformációs nyelvpolitika hatására, áttértek az egyes nemzeti nyelvekre, mintegy új bábeli nyelvzavart hozva létre, amelyben most is élünk. Lehet, hogy az angol nyelv átveszi a latin szerepét, azzal a különbséggel, hogy a román népek maguk is most a „rontott” latint beszélnek, de mi aligha térünk át a broken englishre.

A nagy pápa, II. Gyula halálos ágyán arra kérte a körülötte összegyűlt bíborosokat, hogy véletlenül se válasszák pápának Bakócz Tamás esztergomi érseket, aki az első, és ezideig egyetlen magyar pápajelölt volt. A konklávé a pápa instrukciójának megfelelően, nem őt, hanem egy Medicit választottak meg, aki talán azért, hogy konkurensét eltávolítsa, nem mérgezte meg, hanem az ilyenkor szokásos keresztes háború meghirdetésére kérte fel. A csalódott érsek meg is hirdette Budán a törökellenes keresztes háborút, amely a Dózsa parasztfelkelésbe torkollott, és többi parasztháborúhoz hasonlóan, a leverését követő véres megtorlással ért véget.

Ezután kezdődött a reformációs mozgalom Németországban, amelyet a pápa egy német szerzetes hőzöngésének tudott csak be, és eleinte, nem is hederített rá, de amikor a dolog komolyra fordult, a szerzetest, Luther Mártont, rutinszerűen kitagadta az egyházból. A pápa és a császár, V. Károly, minden mással volt elfoglalva, és nem azzal, hogy a magyar király segélykérő vészsikolyát meghallgassa. A mohácsi síkon, mind az ifjú király, mind a félezredéves Szent Istváni Magyarország odaveszett. A királyi Magyarország csökevényes formában fennmaradt ugyan, de külügyi kapcsolatok lehetősége nélkül, így a római pápával 400 évig nem kommunikálhatott. Ezért a címben jelölt tárgyat kimerítettnek nyilvánítom. Letésem a lantot. Nyugodjék az összes, fehér hollónyi olvasóm éjszaka ágyában, ha még nappal az első oldalak felett el nem szunyókált.